

Debatt om:

Utviklingshuset

På RORG-samarbeidets høstfellesmøte, 23. september 2009

I panelet:

Hilde Reinertsen (Klassekampen)

Eva Bratholm (Norad)

Debattleder:

Sidsel Aas (FOKUS)

Bakgrunn:

Klassekampens kronikk- og debattredaktør Hilde Reinertsen skrev en kritisk omtale i Klassekampen torsdag forrige uke angående Norads nye informasjonssatsning; Utviklingshuset (se <http://www.rorg.no/Artikler/2052.html>).

Norads informasjonssjef Eva Bratholm svarte på kritikken i samme avis 18. september (se <http://www.rorg.no/Artikler/2055.html>).

RORG-samarbeidet har fulgt denne debatten, blant annet gjennom en nyhetssak (se <http://www.rorg.no/Artikler/2053.html>) og inviterte til åpen debatt som innledning til vårt årlige Høstfellesmøte. Under følger et kortfattet sammendrag av Reinertsens og Bratholms innlegg, samt debattleder Aas' åpningsord.

Debatten ble avsluttet med en lengre spørsmålsrunde fra salen, disse spørsmålene er presentert uten navn, men svarene fra Reinertsen og Bratholm presenteres hver for seg.

Dette sammendraget er utformet med tanke på å få fram de sentrale argumentene og posisjonene i debatten, men gjengir ikke ordrett hva som ble sagt. Teksten egner seg derfor ikke til sitering og står utelukkende for RORG-sekretariates regning. Ved spørsmål, ta kontakt med RORG-sekretariatet ved Knut Hjelleset, knut@rorg.no

Utviklingshuset har forøvrig også egne nettsider, se <http://www.utvikling.no/>.

Sidsel Aas:

Velkommen til debatt! Som dere vet åpnet Norads nyskaping Utviklingshuset nå nylig. Dette har det blitt diskusjon om i media, noe som er vel og bra. Vi ønsker med dette lille arrangementet å ta debatten enda ett hakk videre, hvor vi inviterer dere her tilstede til å delta.

Det vi kan lese på Utviklingshusets hjemmesider er at det har til hensikt å engasjere publikum og bidra til økt refleksjon og debatt om utviklingssamarbeid.

Det store spørsmålet da blir selvsagt om Utviklingshuset bidrar til større forståelse av internasjonal fordeling og sentrale utviklingsspørsmål?

Det ble i vår gjennomført en "peer review" av opplysningsarbeidet i Norge rundt utviklingsspørsmål, i regi av Global Education Network Europe (GENE), og Utviklingshuset nevnes i denne. Det sies her at fremveksten av Utviklingshuset utgjør en ny mulighet, og det er store forventninger til at det kan bli et nyskapende sted for læring om globale utviklingsspørsmål for elever og lærere.

Hilde Reinertsen stilte spørsmål om Utviklingshuset i Klassekampen. Bidrar Utviklingshuset til at skoleelevene forstår hvordan verden er urettferdig? Hvordan fattigdom oppstår? Hvordan naturressurser kan føre til krig og borgerkrig? Får besøkende en forståelse av årsakene til problemene i verden?

Tilbake svarer Eva Bratholm i Klassekampen at et hovedformål er å sette i gang tanker og debatt rundt internasjonal fordeling, utvikling og bistand. Det er ikke meningen å gi ferdige og autoriserte svar.

Videre la Bratholm vekt på at det er uoverkommelige krav til en slik utstilling at den skal gi et fyllestgjørende bilde av

alle årsaker til fattigdom. Vi tar debatten herfra. Hilde - stiller du for store krav til Utviklingshuset?

Hilde Reinertsen:

Takk for invitasjonen! Først vil jeg bare få understreke at jeg faktisk har bakgrunn fra virksomhet i en del RORGer, både OD, SAIH og SLUG. Erfaringene mine herfra er viktige for min kritikk av Utviklingshuset. Dette er ikke bare nok en klassisk venstresidekritikk rettet fra Klassekampen.

Selve oppbygningen av Utviklingshuset kan beskrive kjernepunktet i hva jeg mener blir uheldig. I inngangen er det en stor installasjon som kaster opp noen meget sentrale og viktige spørsmål. Virker bistand slik vi ønsker? Hvordan kan den enkelte bidra? Hvem har ansvar for utvikling? - og så videre. Her åpner det for et stort potensial for videre læring.

Men så videre inn endrer fokuset seg. Mer fokus på bistand og eksemplifiserende enkeltprosjekter. Man går altså fra store, komplekse problemstillinger og hopper derfra til små eksempler. Dette er noe jeg for så vidt kjenner igjen fra hvordan vi tenkte i OD og som er vanlig i informasjonsarbeidet til de fleste bistandsorganisasjoner, nemlig at man først tegner man opp den store Verden og så zoomer men inn på konkrete prosjekter som eksempler på løsninger.

Resultatet blir etter mitt syn at verden fremstår som kaotisk. Det retoriske grepet fører til en stadig oppstyking, uten noe klart bilde av hvordan disse tingene henger sammen. Historie, økonomiske sammenhenger, politiske relasjoner, disse tingene underkommuniseres helt klart etter min mening.

Et annet hovedpoeng er at det er ingen aktører, ingen interesser, ingen makt som har bidratt til å skape den situasjonen som

Norad nå skal inn og løse. Dette er en velkjent kritikk av bistandsinformasjon generelt, men rammer også informasjonen som presenteres i Utviklingshuset. Det er få indikasjoner på årsaken til at situasjonene er som de er. Det er derfor jeg stiller spørsmålet i min kommentar i Klassekampen, om Norad unnlater å stille spørsmålet om *hvorfor* er verden som der er? Hvis man ikke går inn og analyserer årsaker til utviklingsproblemer, så kan det godt hende at man ender med lite opplysende svar og strategier for utvikling.

Bistand er politisk. Bistand baseres på noen valg, dette er politikk. Bistand fremstilles likevel løsrevet fra utviklingspolitikk i Utviklingshuset, bistand blir presentert som en teknisk løsning, et verktøy som er løsrevet fra den verden det skal gripe inn i.

Jeg har derfor konkludert med at Norad og Utviklingshuset unnlater å gripe inn i de store spørsmålene. Dette mener jeg er meget uheldig, for da presenteres ikke ungdom og besøkende for nettopp de store og komplekse utfordringene som finnes i verden i dag.

Sidsel Aas:

Til Eva, dere sier Utviklingshuset skal være et opplevelsessenter om bistand og utvikling. Det blir jo da raskt et spørsmål om hvordan dere definerer dette, hva er bistand og hva er utvikling?

Eva Bratholm:

Bistand er bare en del av utvikling. Dette tror jeg også kommuniseres på Utviklingshuset. Bistand er bare ett element i utvikling, eller mangel på utvikling.

Så over på debatten. Jeg er glad for debatt, og vil takke Reinertsen for å ha tatt dette opp i Klassekampen. Men jeg synes hun undervurderer publikum. Hadde vi tatt

problemstillingene rundt barnearbeid som eksempel, ville det vært veldig fort gjort at vi hadde blitt oppfattet som moralister med hevet pekefinger. Dette vil vi unngå - man må tenke selv. Utviklingshuset er lagt opp til at de viktigste innsiktene skal man komme frem til på egen hånd.

Videre må vi dessverre påpeke at både Reinertsen og dere andre som har vært på Utviklingshuset nå har bare sett en del av konseptet. Dette er vår feil. Vi er noe forsinket med resten.

Men det er en etasjevis lagoppdeling:

- Første etasje skal få tankene i gang.
- Andre etasje handler om Tusenårsmålene. Der stiller vi blant annet spørsmålet om hvem som har ansvaret? Staten, politikerne, eller næringslivet?
- Tredje etasje, her skal rollespillet komme inn. Veldig tydelig på at det er aktører som handler ut fra interesser, som er årsakene til at situasjonen blir som den blir. Det er ikke noe som bare blir slik av seg selv, det er et samspill av mange elementer.

Rollespillet er et helt sentralt element. Her deles elevene inn i to oppdiktete land som skal fungere som eksempler. Settingen er at disse landene er på vei ut av konflikt, og det skal fremforhandles en fredsavtale.

Elevene deles inn i grupper og får forskjellige roller de må løse selv, som fredsmeglere, politikere og andre aktører. De må ta egne valg innenfor dilemmaer som miljøvern, utviklingsstrategier, demokrati og så videre.

Poenget med Utviklingshuset er å reise spørsmål, å få i gang tankene. Vi tror disse etasjene vil fungere sammen til å oppnå nettopp dette, og bli en bra helhet.

Jeg skal imøtekomme kritikken på ett punkt. En del av disse store installasjonene man møtes med presenterer først og fremst

bistand som svar. Dette er ikke helt heldig, jeg ser den kritikken. Men Utviklingshuset som helhet kommuniserer absolutt ikke at bistand er svaret.

Norge bruker 26 mrd årlig på bistand. Her følger det et stort informasjonsansvar med og vi håper at Utviklingshuset skal være én brikke i dette arbeidet som vi gjør.

Norads informasjonsstrategi er å både gi rom og åpenhet for kritikk, om både gode og dårlige resultater. Utviklingshuset skal stille spørsmålene og prøve å få ungdom inn i tankene rundt bistand.

Spørsmålsrunde etter innledningene:

Reinertsen startet med en innvending til Bratholms innlegg:

Hilde Reinertsen:

Jeg vil understreke at det virker som et bra tiltak å aktivisere elevene i rollespill, hvor man må ta egne valg. Godt grep. Likevel, når man velger oppdiktede land gjør dette at man fjerner seg fra historien, politikken og årsakene til problemene – og informasjonen som utstillerne har produsert framstår som a-historisk og a-politisk. Dette slår beina under målsetningen og bekrefter kanskje at det er et problem at det er Norad som står bak rollespillet. Jeg stiller fremdeles spørsmål om det ville vært bedre om eierskapet hadde vært annerledes. For eksempel kunne Kunnskapsdepartementet vært involvert, slik det også ble foreslått i rapporten fra GENE. Det er jo opplagt nok at Norad ikke går inn som politisk aktør.

Eva Bratholm:

Vel, Kunnskapsdepartementet er ikke akkurat raddiser de heller. Men det er klart at Norads eierskap farger Utviklingshuset, klart det. For å si det sånn, hadde det vært, RORG-huset eller Klassekampenhuset ville det blitt seende annerledes ut, helt klart. Det kunne vært veldig spennende det

også. Men vi skal presentere informasjon som deltagerne kan knytte til dagsaktuelle hendelser senere.

Hilde Reinertsen:

Jeg vil selvfølgelig heller ikke ha noe ”raddishus”. Men politikk er ikke bare partipolitikk. Analyse av maktforhold og årsaker til fattigdom er da også inkludert i læreplanen for videregående skole, så dette er ikke nødvendigvis radikalt. Jeg etterlyser at Utviklingshuset ser utviklingspolitikk i sammenheng med innenrikspolitikk, det er jo helt avgjørende. Men disse elementene blir nødvendigvis borte når dette politiske nivået ikke er tilstede.

Innlegg fra salen:

Jeg har ett innspill til dette med å velge oppdiktede land. Utviklingshuset burde jo valgt *Norge* som ett land. Vi trenger mer kunnskap om hvilken rolle Nord spiller i Sør, heller enn relasjonene mellom aktører i Sør.

Utviklingshuset er en flott gave, men det mangler denne Nord-dimensjonen, som jeg mener er fraværende.

Eva Bratholm:

Angående dette med Norges rolle. Det kunne vi selvfølgelig godt ha gjort. Men vi måtte ta noen valg og da valgte vi å ikke la Norge spille noen sentral rolle. Altså, i dette rollespillet er Norge leder av en giverlandsgruppe som er med i den fredsforhandlingen. Sånn sett er Norge med, men ikke med en slik stor rolle som etterlyses i spørsmålet ditt.

Innlegg fra salen:

Jeg vil først få si at Utviklingshuset er kjempeflott. En del ting må videreutvikles, og vi må holde på det overordnede målet om å engasjere til debatt. Jeg tror det er viktig å ikke undervurdere målgruppen.

Det er en del meget sentrale punkt, som jeg tror mye av kvaliteten er avhengig av.

Rollespillet må bli bra sies det av Norad, men det kan jo også falle gjennom. En god intensjon er ingen garanti. Elles mener jeg det er heldig hvis Utviklingshusets materiell er så bra at det kan brukes andre steder i landet.

Det viktigste er etter mitt syn å presentere ungdom for reelle handlingsalternativ. Engasjement som vekkes må kanaliseres til handling. Utviklingshuset bør ha et seriøst tilbud med informasjon om politisk påvirkning.

Eva Bratholm:

Joda, dette er gode poeng. Vi har blant annet sett på et lignende konsept i Sverige, som nå beklageligvis er lagt ned, hvor de hadde en ansatt rådgiver, som kunne hjelpe ungdom til å koble seg opp til steder å være engasjert. Dette er nok litt for ambisiøst for Utviklingshuset foreløpig, men det er jo en interessant idé.

Sidsel Aas oppsummerte en del innspill fra salen som gikk på sivile organisasjoners rolle: Hvordan kan vi i organisasjonene i det sivile samfunn bruke dette Utviklingshuset?

Eva Bratholm.

Hvordan organisasjonene kan være med? Jeg tror fra starten av at vi må ta det uformelt, og dette må vi klare å få til. Sånn sett er denne debatten her et godt tiltak.

Som en visjon ser vi veldig gjerne at Utviklingshuset blir vårt "Litteraturhus" - hadde ikke det vært fantastisk? Nå er det en del begrensninger rent teknisk, men vi er altså veldig åpne for innspill.

Innlegg fra salen:

Norad har jo pålagt oss i det sivile samfunn klare krav til resultatrapportering og

målbare resultater i planlegging av prosjekter. Jeg går ut fra at Norad pålegger seg selv et tilsvarende regime. Hvordan har dere tenkt å måle egen måloppnåelse for Utviklingshuset - og får vi i det sivile samfunn innblikk i deres "logframe"?

Eva Bratholm:

Hele Norads informasjonsvirksomhet skal evalueres. Her kommer også Utviklingshuset under grundig eksternt lys.

Ellers har vi både kvalitative og kvantitative mål, rent konkret på kvantitative mål har vi satt besøkstall; 6000 elever og 15000 andre besøkende i året.

Innlegg fra salen:

Jeg har vært på Utviklingshuset og det er mye som kunne vært sagt om konseptet. Jeg vil særlig trekke frem at det er lite overraskelser i presentasjonene. Norske 15-19 åringene vet jo at noen ikke får gå på skole - dette er ikke ny eller overraskende kunnskap. Dette tror jeg er et pedagogisk feilgrep. Det er de overraskende tingene som gir læring.

Jeg tror andre selvstendige organisasjoner må inn, for vi kan presentere og diskutere ting som Norad ikke kan, men hvor potensialet for god læring og ny kunnskap er stort.